

4 INFORMAČNÉ NÁSTROJE BSK

BSK z informačných nástrojov využíva najmä šírenie informácií cez rôzne médiá. O kultúrnej politike informuje BSK prostredníctvom webstránky, tlačovými správami, tlačovými konferenciami, časopisom Bratislavský kraj mesačnou periodicitou, cez sociálne médiá (facebook, instagram, youtube), interné podujatia, tlačoviny a i. Tieto nástroje využíva BSK na univerzálne účely, pričom kultúra a kultúrna politika sú len jednou z viacerých tém (k ďalším patria školstvo, zdravotníctvo, šport, cestovný ruch, doprava, sociálne služby, životné prostredie a d'.), ktoré sú cez tieto nástroje komunikované.

4.1 Webstránka <https://bratislavskykraj.sk/>

Webstránka BSK obsahuje aktuálne informácie z BSK. Okrem základných sekcií – ktoré sú venované jednotlivým oblastiam regionálnej politiky BSK (zdravie, doprava, školstvo, sociálne veci, životné prostredie a kultúra a voľný čas) a mapám, obsahuje aj sekcie zamerané prierezovo – ako sú novinky, informácie o úrade BSK, informácie o zastupiteľstve, o otvorenej župe, o e-knižnici, časopise Bratislavský kraj, úradných hodinách, dotáciách, eurofondoch, očkovaní a kontaktoch na úrad BSK.

Webstránka bratislavský kraj má samostatnú sekciu venovanú kultúre a voľnému času. V nej informuje o zriaďovanej kultúre, nezriaďovanej kultúre, podpory kultúry v regióne a o kultúrnom dedičstve BSK. Podľa dodaných informácií bola stránka v období 28.2. – 7.8. 2020 zobrazená 2 818 554 krát, pričom priemerný čas trvania relácie bol 1 min. a 2 sekundy. V 45,85 % boli návštevníčkami ženy a v 54,15% navštevovali stránku muži. Najpočetnejšou vekovou skupinou medzi návštevníkmi a návštevníčkami bola veková skupina 25-34 rokov, ktorý tvorilo 33,5%. Najmenšími skupinami návštevníkov a návštevníčok boli vekové skupiny 55-64 rokov a 65 a viac rokov, ktoré mali zastúpenie 5,50% každá. Najviac návštev webu bolo realizovaných na mobilných zariadeniach – 73,33%. Prístup z desktopových zariadení tvorilo 23,64%.

Počas prvého polroka 2020 bolo na stránke realizovaných 12 rôzne projektov (mimo hlavných sekcií). Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venoval 1 projekt o rekonštrukcii divadla Aréna. Tento projekt mal 815 zobrazení a stránka slúžila na informovanie verejnosti o priebehu projektu.

V sekcii o zriaďovanej kultúre informuje BSK o svojich kultúrnych zariadeniach (Divadlo Aréna, Malokarpatské osvetové stredisko, Divadlo Astorka Korzo, Malokarpatská knižnica, Divadlo Ludus, Malokarpatské múzeum, Bratislavské bábkové divadlo a Synagóga Senec), podujatiach a videách súvisiacich s touto témou. O kultúrnych zariadeniach informuje BSK prostredníctvom informačných textov a fotografií opisujúcich jednotlivé zariadenia ako aj cez samostatné novinky, články a videá, ktoré ku jednotlivým zariadeniam vydalo BSK. V sekcii o nezriaďovanej kultúre informuje BSK o dotačnej schéme na podporu kultúry, projekte TELO-cvičňa. Sekcia má podstránky venované Nadácii Cvernovka a kreatívnemu priemyslu, ale tie nemajú obsah. Ďalej sú na tejto stránke zverejnené videá a aktuálne články k téme nezriaďovanej kultúry vydané BSK. Podstránka obsahuje kalendár podujatí zriaďovanej kultúry.

Sekcia Podpora kultúry v regióne nemá obsah.

Sekcia venovaná kultúrnemu dedičstvu BSK sa venuje nehmotnému a hmotnému kultúrnemu dedičstvu kraja pod záštitou a správou BSK. O témach informuje všeobecne cez textové informácie. Pozornosť je venovaná Konferencii ku dňom európskeho kultúrneho dedičstva a oceneniu za príkladnú obnovu roka a národným kultúrnym pamiatkam vo vlastníctve BSK. Podstránka obsahuje aktuálne správy k téme vydané BSK a kalendár podujatí zriaďovanej kultúry.

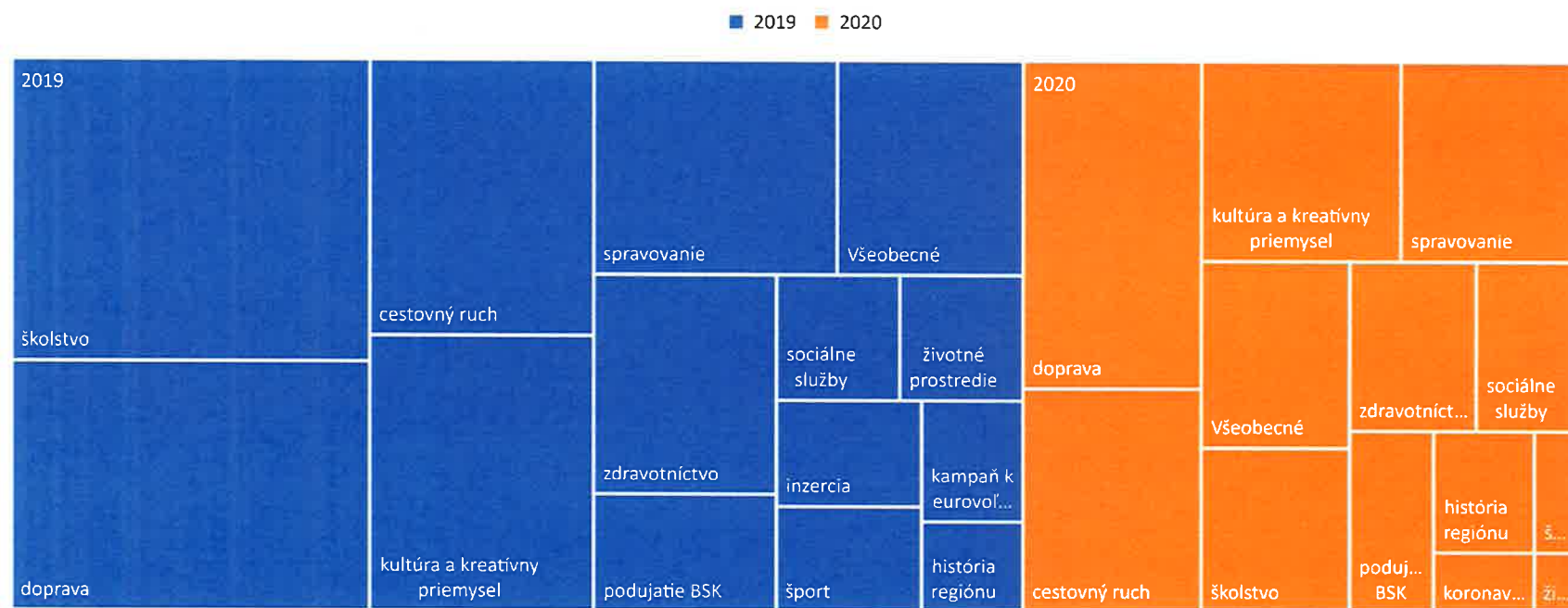
Sekcia strategických dokumentov v oblasti kultúry BSK obsahuje stratégie rozvoja kultúry v BSK, Správy o činnosti kultúrnych zariadení a memorandá o spolupráci. Časť obsahuje aj aktuálne články z kultúry a kalendár podujatí.

4.2 Časopis Bratislavský kraj

BSK od júla 2010 vydáva regionálnu periodickú tlač – mesačník s informáciami o činnosti a podujatiach BSK z oblasti školstva, kultúry, sociálnych vecí a športu, ktorý je určený pre širokú verejnosť.^{lvii} Nepravidelne býva mesačník vydaný ako dvojčíslo, pokrývajúce dva mesiace. Náklad časopisu je 200 000 kusov. V roku 2020 bola tlač a distribúcia mesačníka vo februári pozastavená. Časopis opätovne začal vychádzať v auguste 2020. Ročníky 2019 a 2020 sú vo formáte pdf dostupné na stránke BSK. Časopis má stabilnú redakciu. Obsah tvoria rôzne formáty článkov – rozhovory, príspevky informačného charakteru či reportáže. Témy príspevkov sa venujú rôznym oblastiam života na župe ako sú: zdravotníctvo, školstvo, cestovný ruch, sociálne služby, životné prostredie, história regiónu či kultúra a kreatívny priemysel.

V roku 2019 bolo v časopise publikovaných celkom 181 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, kampani k eurovoľbám, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Určitý priestor bol venovaný aj inzercii. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2019 venovaných téme školstva – 35, čo predstavuje 19,3 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 20 príspevkov, čo predstavuje 11%. V roku 2020 bolo v časopise publikovaných celkom 101 samostatných článkov s témami všeobecného zamerania, o zdravotníctve, školstve, spravovaní BSK, cestovnom ruchu, doprave, sociálnych službách, životnom prostredí, histórii regiónu, športe, podujatiach BSK, koronavírus ako aj o kultúre a kreatívnom priemysle. Najviac príspevkov v časopise Bratislavský kraj bolo v roku 2020 venovaných téme dopravy – 19, čo predstavuje 18,8 % zo všetkých obsahov. Kultúre a kreatívnemu priemyslu sa venovalo celkom 13 príspevkov, čo predstavuje 12,8%.

Graf 3 Rozloženie tém v časopise Bratislavský kraj v rokoch 2019 – 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.3 Tlačové správy

Informácie o tlačových správach boli poskytnuté za obdobie január 2020 – júl 2020.^{lviii} V tomto období bolo vydaných 72 tlačových správ. Témami tlačových správ boli cestovný ruch, doprava, koronavírus, medzinárodná spolupráca BSK, podujatia BSK, sociálne služby, spravovanie, školstvo, šport, zdravotníctvo, životné prostredie a kultúra a kreatívny priemysel. Najviac tlačových správ bolo venovaných témam dopravy a koronavírusu – každej oblasti 13, čo predstavuje 18% pokrytie na každú oblasť. Kultúre a kreatívnemu priemyslu bolo venovaných 6 tlačových správ, čo predstavuje 8,3% zo všetkých správ vydaných BSK.

Graf 4 Témy tlačových správ vydaných BSK v období január 2020 - júl 2020

Zdroj: autori, vlastné spracovanie

4.4 Tlačové konferencie

Bratislavský samosprávny kraj zorganizoval v roku 2020 (obdobie január – júl) 12 tlačových konferencií. Z celkového počtu tlačových konferencií sa venovali kultúre a kreatívnemu priemyslu tri, čo predstavuje 25% zo všetkých tlačových konferencií. Témami z oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu boli odovzdanie zrekonštruovaného barokového mostu v Stupave, peňažné prostriedky určené na podporu kultúry a rekonštrukcia divadla Aréna.

4.5 Marketingové kampane realizované odborom propagácie a komunikácie BSK

Úrad BSK organizuje aj marketingové kampane. Tieto kampane využívajú rôzne marketingové nástroje a kanály ako sú: videá, podstránky na hlavnom webe BSK, PR online články, reklamu na sociálnych sieťach, online bannery a samostatné články na web BSK. V zmysle získaných dát boli marketingové kampane realizované v prvom polroku 2020 na 10 tém, pričom jedna z nich bola zameraná na kultúru a kreatívny priemysel – o podpore umenia v BSK v spolupráci s Nadáciou Tatra Banka.

4.6 Ocenenie za príkladnú obnovu

Cieľom súťaže je popularizovať tému obnovy historického stavebného fondu a tiež poukázať na skutočnosť, že kvalita prostredia, v ktorom žijeme, a starostlivosť oň, je záležitosťou celej spoločnosti. Ocenenie za príkladnú obnovu sa udeľuje za snahu o zachovanie, obnovu a využívanie historického

stavebného fondu. Ide často o objekty, ktoré nie sú predmetom pamiatkovej ochrany, avšak napriek tomu urobili ich vlastníci alebo správcovia všetko pre záchranu ich kultúrnych a historických hodnôt. Okrem ocenení, ktoré udelí odborná porota, verejné internetové hlasovanie určí víťaza Ocenenia verejnosti. Víťazné objekty v oboch kategóriách dostanú pamätnú plaketu a diplomy, ktoré si prevezmú majitelia objektov pri slávnostnom vyhodnotení súťaže.

4.7 Sociálne siete

Bratislavský samosprávny kraj aktívne využíva facebook, instagram a youtube. Najvýraznejšia aktivita je na stránke Bratislavský kraj na sociálnej sieti facebook.

Facebook Bratislavský kraj

Komunikačný kanál Facebook stránky Bratislavský kraj využíva BSK veľmi intenzívne a využíva pri tom aj platenú inzerciu na vybrané príspevky. V súčasnosti je počet fanúšikov 62.886. Najviac príspevkov bolo venovaných cestovnému ruchu – 198, čo predstavuje 23,8% zo všetkých príspevkov. Tému kultúry a kreatívneho priemyslu bolo venovaných minulý rok 88 príspevkov, čo predstavuje 10,6% zo všetkých príspevkov na facebook stránke Bratislavský kraj. Výrazný podiel mala ďalej téma dopravy (10,2%) a téma koronavírusu (9,14%).

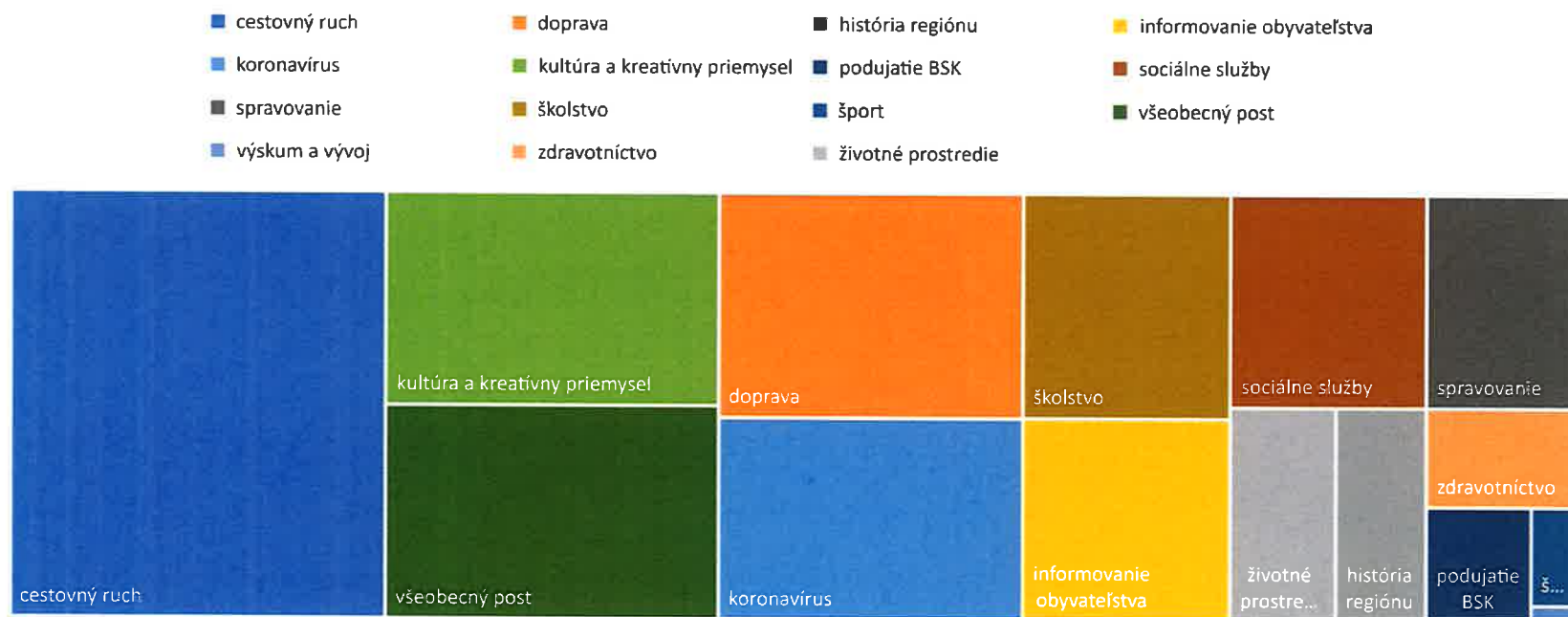
Instagram Bratislavský kraj

Instagram je jedným z komunikačných kanálov BSK, ktorým komunikuje rôzne témy. V apríli 2021 mal kanál 3069 sledovateľov. Podľa informácií od BSK je 71% sledovateľov z Bratislavy. Ženy tvoria 52% sledovateľov a muži 48%. Najsilnejšou vekovou skupinou sú sledovatelia vo veku 25-44 rokov. V súčasnosti nerobí BSK na instagramovom účte platenú propagáciu. V roku 2018 bolo zverejnených na instagramovom profile BSK 81 príspevkov. Väčšina z nich bola venovaná cestovnému ruchu – 34. Tému kultúry bolo venovaných 7 príspevkov, čo tvorilo 8,64% zo všetkých príspevkov. V roku 2019 bolo najviac príspevkov venovaných taktiež cestovnému ruchu – z celkového počtu 119 ich bolo 38. Ďalšou výrazne zastúpenou témou bolo školstvo. Kultúre a kreatívneho priemyslu sa venovalo 5 príspevkov – čo predstavovalo 4,2% zo všetkých príspevkov. V roku 2020 dominoval medzi postami cestovný ruch. Kultúre a kreatívneho priemyslu sa venovalo 15 príspevkov, čo predstavovalo 13,6% zo všetkých zverejnených príspevkov.

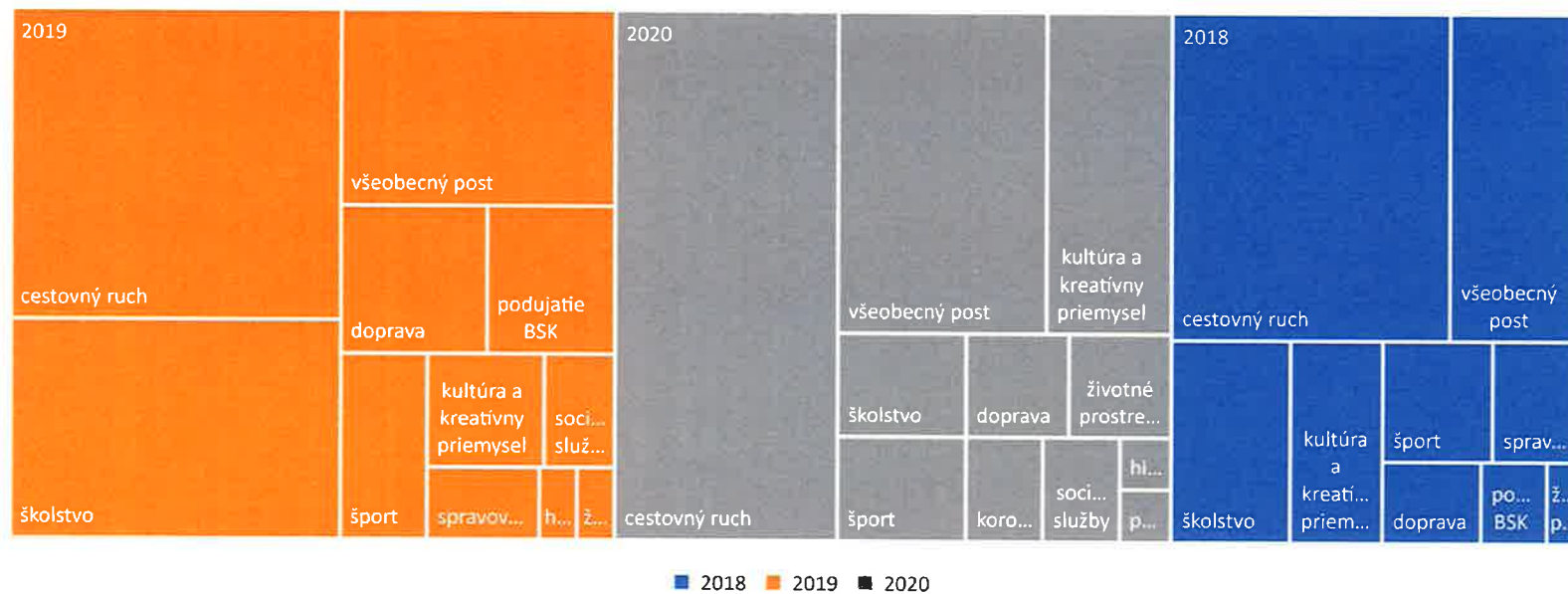
Youtube Bratislavský kraj

Aj na youtube komunikuje BSK rôzne témy. V apríli 2021 má tento kanál 870 odberateľov. V roku 2018 dominovala tomuto komunikačnému kanálu téma školstva, ktorá bola zastúpená 23 videami, predstavujúcimi 38% všetkých príspevkov. V roku 2018 bolo téme a kreatívneho priemyslu venovaných 5 príspevkov na tomto kanály, čo predstavovalo 8,3%. V roku 2019 bolo celkovo publikovaných 77 videí, pričom opätovne bolo hlavnou témou na tomto kanály školstvo. Kultúre a kreatívneho priemyslu sa venovalo 9% zo všetkých príspevkov – 7 videí. V roku 2020 dominovali tomuto kanálu témy dopravy (19,35%) a koronavírusu (20,1%). Kultúre a kreatívneho priemyslu sa venovalo 12 videí, čo predstavuje 9,6% všetkých zverejnených príspevkov.

Graf 5 Rozloženie tém na Facebook stránke Bratislavský kraj za rok 2020

Graf 6 Rozloženie tém na Instagrame Bratislavský kraj za rok 2020

5 ADMINISTRATÍVNE NÁSTROJE BSK

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK a ich postavenie a poslanie v rámci mesta, župy a krajiny so zreteľom na ich prínos v pripravovanej Stratégii kultúry pre roky 2021 – 2027 s výhľadom do roku 2030.

5.1 Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK

V súlade s pôsobnosťou samosprávnych krajov, vymedzenou základným kompetenčným rámcom uvedeným v podkapitole 2.5 zriaďuje BSK sedem kultúrnych zariadení

- štyri divadlá (v subregióne hl. Mesta Bratislava)
- kultúrno-osvetové stredisko (Malokarpatský región)
- múzeum (Malokarpatský región) a
- knižnicu (Malokarpatský región).

Tieto organizácie tvoria základnú kultúrnu infraštruktúru BSK. Kultúrne zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú právnu subjektivitu a všetky hospodária v režime príspevkových organizácií.

V regióne Podunajsko v súčasnosti neevidujeme žiadnu príspevkovú organizáciu v oblasti kultúry. BSK má však v Senci veľkú investičnú akciu v podobe dlhodobo zanedbanej Synagógy a do času dokončenia tejto historickej budovy, ktorá je naplánovaná na rok 2022, zvažuje legislatívnu, ekonomickú, obsahovú a inštitucionálnu podobu a budúci prevádzkový model. Zadanie znie: kultúrna platforma na šírenie kultúry a umenia, skvalitnenie a posilnenie kultúrnej infraštruktúry okresu a regiónu, posilnenie cestovného ruchu a to s ohľadom na ekonomickú efektivitu a prevádzkovú udržateľnosť. Bratislavský samosprávny kraj spája históriu a kultúru malokarpatského regiónu, časti žitnoostrovského regiónu a Dolného Záhoria, tj. tri rozdielne kultúry. V regióne je viacero kultúrnych inštitúcií zriaďovanej aj nezriaďovanej kultúry, väčšina z nich v hlavnom meste. Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK zohľadňujú kultúrne a historické špecifiká tohto regiónu.

Lokácia: Bratislava

- 1/ Bratislavské bábkové divadlo
- 2/ Divadlo Ludus
- 3/ Divadlo Astorka Korzo
- 4/ Divadlo Aréna

Lokácia: Malokarpatský región /okres Pezinok

- 5/ Malokarpatské múzeum Pezinok
- 6/ Malokarpatské osvetové stredisko Modra
- 7/ Malokarpatská knižnica Pezinok

Lokácia: Podunajsko/okres Senec

- 8/ Synagóga Senec / vo výstavbe, plán kolaudácie 2022/

Lokácia: Záhorie/ okres Malacky

V súčasnosti v okrese Malacky nie je evidovaná žiadna príspevková organizácia v oblasti kultúry, tj. kultúrnych aktivít kontinuálne podporovaných zo zdrojov bratislavskej samosprávy.

0/bez príspevkovej organizácie v oblasti kultúry

Tabuľka: Prehľad čerpania rozpočtu celkom v členení podľa jednotlivých kultúrnych zariadení za roky 2017 – 2019 v EUR. (zdroj: BSK)

Názov organizácie	Čerpanie 31.12.2017	k	Čerpanie 31.12.2018	k	Čerpanie 31.12.2019	k
Bratislavské bábkové divadlo	871 996		1 017 026		1 072 111	
Divadlo ARÉNA	1 380 917		1 678 843		1 383 398	
Divadlo ASTORKA Korzo '90	1 191 763		1 282 733		1 423 872	
Divadlo LUDUS	309 937		433 205		505 745	
Malokarpatská knížnica v Pezinku	337 307		408 343		399 634	
Malokarpatské múzeum v Pezinku	699 890		632 348		920 820	
Malokarpatské osvet. stredisko v Modre	619 791		556 295		578 903	

Lokácia: Bratislava

Podľa Revízie výdavkov na kultúru Inštitútu finančnej politiky SR publikovanej v júli 2020 a vychádzajúcej z dát z roku 2018 funguje na Slovensku 27 zriaďovaných a 53 nezriaďovaných divadiel. Medzi zriaďované patria 4 štátne (z toho 2 v Bratislave - SND, NS, 1 v Banskej Bystrici - ŠO a 1 v Košiciach. ŠD) a 23 divadiel,

ktorých zriaďovateľom je regionálna alebo mestská samospráva. Kým na chod prvého typu tzv. zriaďovaných divadiel je potrebné ročne vynaložiť dovedna približne 80 miliónov Eur, tie druhé, nezriaďované, ktorých je takmer dvojnásobok, ročne z dotácií a grantov spotrebujú celkovú sumu menej ako 5 miliónov Eur.

Pre ilustráciu uvádzam štatistické o počte divadelných premiér vo všetkých samosprávnych krajoch. (zahŕňa komplet premiéry všetkých divadiel bez rozdielu právneho statusu - divadlá zriaďované a nezriaďované).

Údaje: ŠÚ/DÚ

Údaje o premiérach za rok 2019 z výkazov ŠÚ:

Bratislavský kraj	- 131
Banskobystrický kraj	- 52
Košický kraj	- 40
Nitriansky kraj	- 22
Prešovský kraj	- 14
Trenčiansky kraj	- 12
Žilinský kraj	- 13

S P O L U = 284

Z uvedeného vyplýva, že takmer polovica divadelných premiér, presnejšie 45 %, sa odohrá na území Bratislavského samosprávneho kraja.

5.2 Bratislavské bábkové divadlo

Bratislavské bábkové divadlo (do 31. 3. 2002 Štátne bábkové divadlo) je príspevková organizácia, ktorá je v pôsobnosti BSK od roku 2002. Jej hlavnou náplňou je tvorba pre deti a mládež so zameraním na najmladšieho diváka - od materskej školy až po strednú školu. Jej kľúčová úloha spočíva vo výchove detského diváka a jeho prirodzeným usmernením k návykom chodiť do divadla, navštevovať kultúrne ustanovizne a vzbudzovať v ňom tvorivé myslenie a videnie sveta. Dnes je táto úloha kľúčová a preto je pre divadlo dôležité urýchlene vytvoriť také priestorové podmienky, ktoré dokážu zabezpečiť kontinuálnu prácu s detským divákom. Úloha bábkového divadla je nenahraditeľná. Ide o divadlo v pôsobnosti BSK a preto je jeho bezpodmienečnou úlohou zabezpečiť dostupnosť pre všetkých detských divákov celej spádovej oblasti samosprávy.

Z histórie: Vzniklo v roku 1957 popri Nitre a Žiline ako tretia nezájzdová samostatná bábková scéna na Slovensku. Jeho prvým riaditeľom (v rokoch 1957 - 1975) bol autor a prekladateľ bábkových hier Ján Ozábal, ktorý sa zasadzoval o zrovnoprávnenie bábkového divadla s ostatnými profesionálnymi divadlami. Umelecký profil divadla s ním formovali najmä výtvarník Bohdan Slavík a dramaturg Vladimír Predmerský. Začiatkom 70. rokov minulého storočia sa okolo režiséra Pavla Uhra sformoval nový mladý tvorivý tím (patrili do neho aj dnes špičkoví výtvarníci H. Cigánová, E. Farkašová, J. Zavorský), ktorý profiloval umeleckú orientáciu divadla pôsobiaceho v provizóriu pretože budovala divadla na Dunajskej ulici, ktorá je z 18. storočia, bola v rokoch 1971 - 1987 pre rekonštrukciu uzavretá. Režisér Uher pri

tvorbe jednotlivých predstavení vychádzal z presvedčenia, že bábkové divadlo nie je len prostriedkom zábavy a oddychu, ale aj miestom na vyjadrovanie dôležitých spoločenských odkazov vyslovených príťažlivou umeleckou formou

V 80. rokoch sa v ŠBD začal väčší dôraz klásť na repertoár určený deťom. Dramaturgia sa popri spolupráci s autormi na pôvodných hrách vrátila k hrám tzv. zlatého fondu. Zabehnutú divadelnú prax v tomto období oživil svojou prvou spoluprácou so ŠBD režisér Jozef Bednárík inscenáciou *Guliverove cesty*. Po roku 1989 prechádza aj bábkové divadlo prerodom a nanovo hľadá svoj nový divadelný jazyk ako aj divácku atraktivitu. Divadlo malo po roku '89 viacero riaditeľov a umeleckých šéfov, ich koncept ovplyvňoval kondíciu divadla.

Objektívne dlhodobou negatívnou skutočnosťou je, že v pravidelných etapách prechádza sídlo divadla na Dunajskej ulici č. 36 (v ktorom mimochodom pôsobí od svojich začiatkov) vlečúcou rekonštrukciou dôsledkom čoho je častokrát narušený jej prevádzková stabilita, umelecký rast a kontinuálny výchova detského diváka.

5.3 Divadlo Ludus

Divadlo Ludus vzniklo v roku 1969 ako divadlo mladého diváka. Od svojho vzniku sa programovo zameriava na mladé publiku, častokrát označované vekovou kategóriou + 12. Pôvodne bolo zriadené Ministerstvom kultúry SR ako škola pre deti a mládež. V osemdesiatych rokoch minulého storočia divadlo/škola fungovalo na báze poloprofesionálneho divadla a po revolúcii sa pretransformovalo na profesionálne divadlo. V súčasnosti nemá interný súbor, na externej báze spolupracuje so skupinou mladých hercov, ktorí skončili VŠMU. V aktuálnom manifeste na webových stránkach divadla, ktoré aktuálne vedie vyštudovaný dramaturg Martin Kubran sa uvádza nasledovné:

"LUDUS tvorí iniciačné divadlo určené „prvovidákovi“, ktorým sprostredkováva predovšetkým bohatstvo a atraktivitu súčasných divadelných a umeleckých výrazových prostriedkov, pestrosť foriem a spôsobov, akými sa dá v divadle spracovať napríklad klasický literárny text, tučný román, alebo vzdialená historická téma.

Divadlo pre študujúcu mládež v spolupráci so základnými a strednými školami pomáha rozvíjať komplexnú osobnosť mladého človeka v období jeho telesného, duševného a občianskeho dospievania. Dramaturgia divadla ponúka nielen alternatívu k bežnej školskej výučbe, ale zároveň systematicky vychováva mladého diváka a občana. Venuje sa trom hlavným dramaturgickým líniam:

Povinnej (čítankovej) literatúry - klasické dramatické texty i dramatizácie svetovej literatúry

„Performance Lectures“ - odborné prednášky na rôzne témy s dôrazom na divadelné výrazové prostriedky a príťažlivý performatívny prejav

Autorské inscenácie vychádzajúce z neliterárnych a neumeleckých textov. Spracovávajú významné historické udalosti alebo reflektujú aktuálne spoločenské témy. ". (zdroj: Divadlo, Ludus)

Od svojho vzniku prešlo viacerými vývinovými fázami. Pri založení bolo ambíciou Ludus-u viesť mladých ľudí nielen k láske k divadlu, ale zapojiť ich priamo do procesu tvorby a otvárať im tak priestor pre vlastnú sebarealizáciu. Ak sa spätne pozrieme na zoznam vtedajších účinkujúcich zistíme, že to bola výnimočná liaheň pre novú generáciu divadelníkov viacerých profesií. Pre ilustráciu spomenie pár mien: Jana Nagyová, Oľga Belešová, Darina Porubjaková - Abrahámová, Deana Horváthová-Jakubisková, Zuzana

Frenglová, Oľga Feldeková, Miro Noga, Roman Luknár, Štefan Kožka, Ady Hajdu, Laco Kerata, Peter Šimún, Karol Vosátka. Pri založení Ludus-u stáli Peter Kuba a Xénia Grácová - Kubová.

Divadlu Ludus je z pohľadu dlhodobej stratégie nutné venovať ďaleko viac pozornosti ako akémukoľvek divadlu v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Zadanie - zadefinovať v rámci divadelnej siete jeho čitateľné postavenie, úlohy, umelecké smerovanie a adresáta. S tým úzko súvisí aj vyriešenie priestorových problémov. Dnes je divadlo Ludus deklarované ako repertoárové profesionálne divadlo, je však bez súboru, bez vlastného priestoru a bez adresného diváka. V rámci divadiel BSK má dlhodobo aj najnižšiu produktivitu v počte odohraných predstavení.

5.4 Divadlo Astorka Korzo

Divadlo Astorka Korzo má v slovenskom divadelníctve výnimočné postavenie. Odvíja sa od skutočnosti, že nadviazalo na kultové divadlo 60. rokov minulého storočia Divadla Na korze, ktoré bolo pre svoju politickú otvorenosť na dlhé roky umlčané a v čase normalizácie administratívne zrušené.

Z histórie: 21. 12. 1968 v čase búrlivých politických udalostí v Československu začala v podzemí na Sedlárskej ulici v Bratislave činnosť činoherného súboru Divadla na korze premiérou divadelnej inscenácie hry Samuela Becketta Čakanie na Godota. Za tri roky existencie priemerovo divadlo osem nových titulov. Ich výber a interpretácia vzbudzovali na tú dobu nevídanú pozornosť, uvádzali hry od Samuela Becketta po Čechova, od modernej absurdnej drámy po ruskú klasiku. Šesťdesiate roky 20. storočia znamenali pre slovenskú kultúru a umenie uvoľnenie. Pre divadlo to znamenalo väčší aktivizmus, angažovanosť, otvárali sa tabuizované témy, tituly, autori a nový divadelný jazyk.

Po revolúcii sa divadlo obnovilo a prihlásilo k tradícii ikonického Divadla na Korze.

Divadlo ASTORKA Korzo '90 je v súčasnosti v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. Pri opätovnom vzniku začalo pod názvom Divadlo Korzo '90 a od roku 1993 je upravený názov Divadlo ASTORKA Korzo'90. Aj súčasný repertoár divadla je pestrý a reflektuje dobu v ktorej žijeme.

Rovnako ako ďalšie divadlá v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK nemá Divadlo ASTORKA Korzo '90 vlastné priestory, divadlo pôsobí v prenajatých priestoroch v budove MK SR na námestí SNP č. 33 v Bratislave. Je nutné dodať, že tieto priestory neboli budované ako divadlo, ale banka a kino, a preto svojim technickým zázemím nezodpovedajú parametrom štandardného divadla. Aktuálna nájomná zmluva, podľa dostupných informácií z BSK, je platná do 1. 2. 2022. Vedenie divadla a administratíva sídli rovnako v prenajatých priestoroch na Mickiewiczovej ulici v Bratislave. Je to dnes aktuálna a zásadná téma pre budúcnosť divadla.

5.5 Divadlo Aréna

Dejiny budovy dnešného Divadla Aréna siahajú do minulého storočia a majú výnimočné historické a medzinárodné významy. História siaha do 19. storočia. Zo zdrojov Divadelného ústavu uvádzam viaceré historické skutočnosti, ktoré je nevyhnutné uviesť pri Divadle Aréna. Málo Bratislavčanov si totiž dnes uvedomuje, že budova divadla Aréna má silný historický príbeh.

"Už v roku 1828 stála na petržalskom brehu prvá otvorená drevená divadelná aréna. Tá slúžila maďarským a nemeckým súborom aj po skončení oficiálnej divadelnej sezóny v kamennom Mestskom divadle. V roku 1899 rozhodlo mesto o výstavbe druhej divadelnej budovy, kde by súbory mohli hrať aj v prípade nepriaznivého počasia. Do roka bola budova otvorená v podobe, v akej ju poznáme dodnes. Popri ľahkom letnom repertoári prinášali nemecké a maďarské divadelné spoločnosti do Arény aj vážne dramatické a operné tituly. A popri začínajúcich umelcoch sa objavovali aj zvučné mená. Tak sa v roku 1893 spojilo Divadlo Aréna s menom debutujúceho herca, neskôr slávneho divadelného režiséra a reformátora, spoluzakladateľa Salzburgského festivalu Maxa Reinhardta (!). Dva roky po svojom bratislavskom debute už stál na javisku významnej nemeckej divadelnej scény Deutsches Theater v Berlíne, ktorú od roku 1905 tiež viedol. Maxa Reinhardta však viažu k Bratislave aj iné ako herecké korene. Jeho otec pochádzal zo Stupavy z obchodníckej rodiny Goldmannovcov. Do Viedne odišiel za lepšími ekonomickými vyhliadkami a do rodného mesta sa už nevrátil. Zaujímavé je, že celá rodina neskôr prevzala Maxovo umelecké meno Reinhardt.

Na prelome storočí mala Bratislava okolo 50 000 obyvateľov, z ktorých len menšia časť hovorila inak ako po nemecky. Bola provinčným mestom, ktoré dokázalo vyťažiť maximum z geografickej blízkosti Viedne. Kultúrne i ekonomicky. Bratislava bola dostatočne ďaleko, aby si dokázala udržať názorovú autonómiu a súčasne dosť blízko, aby mohla byť výletným miestom pre Viedenčanov a vedela prebrať všetko nové, čo Viedeň ponúkala. Práve táto „provinčnosť“ a autonómia umožnili, aby mala v roku 1900 v Bratislave premiéru vo Viedni cenzúrou zakázaná hra Gerharta Hauptmana *Tkáči*.

Ale ani Divadlo Aréna neobišli roky umeleckého sucha. V čase prvej republiky využívalo budovu SND na výrobu a uskladnenie dekorácií. Túto štafetu neskôr prevzala slovenská televízia a budova sa stala na dlhé roky len skladiskom pre kulisy a rekvizity." Nové umelecké cesty nasmerovali dvaja divadelníci s dlhoročnou aktívnou skúsenosťou s medzinárodnou a predovšetkým nemeckou divadelnou scénou – Milan Sládek (1992 – 2002) a Juraj Kukura (2002 – po súčasnosť).

Milan Sládek odchádzal zo Slovenska koncom šesťdesiatych rokov, v čase, keď umenie pantomímy prežívalo renesanciu. Po svojom návrate predstavil divákovi dôverne známu, no nestarnúcu postavu Kefku, ale rozbehol aj nové projekty pantomíny. Stabilná strecha nad hlavou mu umožnila tvoriť so širším umeleckým zázemím a ponúknuť Bratislavčanom alternatívne výtvarno-pohybové divadlo pre všetky vekové kategórie, deliac svoj záujem medzi autorské projekty a aktuálnu interpretáciu diel svetovej dramatiky. Počas pôsobenia Milana Sládka prešlo divadlo prvou rozsiahlou rekonštrukciou a jeho brány sa opäť otvorili divákovi. Ale k jeho najväčším úspechom patrilo otvorenie a organizovanie medzinárodného festivalu Kauklíar, v rámci ktorého sa na Slovensko dostali predstavitelia pantomímy a moderného pohybového a pouličného divadla prakticky zo všetkých svetadielov. Po odchode Milana Sládka prevzal vedenie Divadla Aréna Juraj Kukura, divadelník, s medzinárodnou umeleckou skúsenosťou. Predstavil sa na javiskách v Mníchove, v Bône i švajčiarskom Bazileji. Po jeho nástupe sa začalo Divadlo Aréna intenzívnejšie zžívať s mestom, otvorilo sa umelecky širšej časti verejnosti, a to aj aktivitami presahujúcimi rámec umeleckej tvorby. Z pohybového divadla presmeroval dramaturgiu najmä k činohernému a angažovanému divadlu. V tomto období má Divadlo Aréna na svojom konte niekoľko dramaturgických i inscenačne priekopníckych počínov. Otvoril citlivé témy našich nie tak dávnych historických skúseností a dodnes provokuje aj špecifickým zrkadlením našej súčasnosti. (Tiso, Husák, Komunizmus). Do repertoáru sa dostali náročnejšie inscenácie, ale ja mainstream a rodinné projekty. Je to scéna, ktorá do pandémie komunikovala s potrebami mesta, ale nestráca zo zreteľa ani dialóg so

slovenskou divadelnou kultúrou. Za obdobie Juraja Kukuza sa podarilo vytvoriť aj viacero unikátnych projektov, ktoré presahujú činnosť divadla, napr. Detská univerzita.

Divadlo Aréna je dnes príspevkovou organizáciou BSK, sídli v historickej budove z roku 1898, objekt je národnou kultúrnou pamiatkou. Objekt bol v polovici 90. rokov minulého storočia rekonštruovaný / rekonštrukcia prebehla pod finančnou gesciou Divadelného ústavu). Neprebehla však zásadná javisková rekonštrukcia a dobudovanie technického a prevádzkového zázemia divadla, čo ovplyvňovalo jeho prevádzkový chod a limitovalo inscenačné možnosti mnohých inscenátorov. Aktuálne sa pripravuje opätovná rekonštrukcia, podľa údajov BSK vo výške 5 880 000,- EUR. Pri rekonštrukcii bude zásadný rozsah rekonštrukcie a vybudovanie štandardného technického zázemia, k tomu bude nutná podrobná špecifikácia využiteľnosti tohto unikátneho priestoru v budúcnosti.

5.6 Malokarpatské múzeum Pezinok

Malokarpatské múzeum Pezinok, príspevková organizácia BSK, ktorá sa špecializuje na starobylú kultúru vinohradníctva a vinárstva v prostredí Malých Karpát. Reprezentujeme viac ako päťdesiatpäťročnú tradíciu zbierania, skúmania, ochrany a sprístupňovania predmetov, ktoré dokumentujú rozmanité dejiny regiónu. Spravujeme, okrem iného, najväčšiu zbierku vinohradníckych lisov v Európe. (!). Týmto zbierkami sa radí medzi unikátne múzea svojho druhu v stredoeurópskom regióne.

Od založenia múzea v roku 1960 je sídelnou budovou historický renesančný dom zo 17. storočia v meste Pezinok. Budova i expozície prešli niekoľkými prestavbami tak, aby sme dnes mohli verejnosti ponúknuť prezentáciu našej histórie v modernom prevedení a aj prostredníctvom zážitku. Okrem toho organizujeme množstvo kultúrnych, spoločenských, edukačných či umeleckých aktivít pre viaceré cieľové skupiny verejnosti. Malokarpatské múzeum v Pezinku je od roku 2002 v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja. V súčasnosti sú jeho pobočkami štyri vysunuté organizácie: *Literárne a vlastivedné múzeum vo Svätom Jure*, *Múzeum Ferdiša Kostku v Stupave*, *Kaštieľ v Malinove* a *Synagóga v Senci*.

Malokarpatské múzeum v Pezinku je jedinou múzejnou inštitúciou v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK. Každé múzeum je výnimočné vtedy, ak má unikátny obsah, kvalitné zbierkové akvizície, dobrú lokáciu, osobitý priestor a team, ktorí dokážu intenzívne a atraktívne komunikovať so svojím publikom. Múzeum v Pezinku tieto parametre spĺňa. Je zamerané na oblasť vinárstva a vinohradníctva a toto je devíza, ktorou sa odlišuje od ostatných múzeí na Slovensku. Skutočnosť, že je jediným múzeom svojho druhu a zároveň jediným múzeom pod BSK ho predurčuje k výnimočnosti v rámci regiónu. Dôležitá je do budúca finančná kondícia múzea - investície k rekonštrukciám budov alebo investície do rozširovania akvizícií ako forma posilnenia kultúrneho dedičstva v rámci regiónu.

5.7 Malokarpatské osvetové stredisko Modra

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre je jediným zariadením svojho druhu v Bratislavskom kraji. Je zriadené v zmysle zákona č.189/2015 Z.z. o kultúrno-osvetovej činnosti a je zamerané na:

- Poskytovanie poradenstva v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti,

- Podporu záujmovo umeleckej činnosti a neprofesionálnej umeleckej tvorby
- Zabezpečovanie postupových prehliadok a súťaží
- Realizáciu vzdelávacích, prezentačných a súťažných podujatí
- Vyhľadávanie, uchovávanie, ochranu, sprístupňovanie, dokumentáciu, inventarizáciu a tvorivé využívanie nemotného kultúrneho dedičstva.

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre nadväzuje na tradície a prácu kultúrno-osvetových zariadení v rámci bývalého okresu Bratislava-vidiek, ktoré fungovali od roku 1960 a obvodných kultúrnych a spoločenských stredísk v Bratislave. Ročne pripravuje alebo spolupracuje na príprave vyše 70 podujatí pre širokú verejnosť. Z dostupných informácií je známe, že jednou z aktivít projektu Kultúrno-kreatívne oživenie tradícií HERITAGE SK-AT je aj vybudovanie kultúrno-kreatívneho centra v priestoroch Malokarpatského osvetového strediska. Stredisko sídli v súčasných priestoroch v kaštieli v Modre od roku 2003. V roku 2015 sa Bratislavský samosprávny kraj rozhodol pre ďalší rozvoj strediska ako kultúrno-kreatívneho centra a to s pomocou fondov EÚ prostredníctvom programu cezhraničnej spolupráce.

Osvetová činnosť mala pred rokom 1989 ideologické nastavenie. Osvetové domy prešli po '89 decentralizáciou a ich náplň sa postupne modifikovala. Dnes je ich úloha kľúčová vo vzťahu ku kultúrnemu a spoločenskému životu v regióne. Častokrát je to totiž jedna z mála foriem kultúry, ktorá sa dostáva domácomu obyvateľstvu a preto je jej úloha nezastupiteľná. Pri "osvetovej" práci je dôležité byť dostatočne interaktívny, otvorený novým výzvam pri identifikácii nových podôb kultúry, ktoré zaujmú aj mladú generáciu, ktorá častokrát ak kvôli nedostatku spoločenského a kultúrneho života odchádza z regiónov.

5.8 Malokarpatská knižnica Pezinok

Malokarpatská knižnica v Pezinku je verejná knižnica, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby širokému okruhu používateľov bez rozdielu veku, spoločenského postavenia a profesijného zamerania. Je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja, plní funkciu regionálnej a krajskej knižnice a pre mesto Pezinok funkciu mestskej knižnice. Poskytuje odbornú metodickú pomoc 65-tim obecným a mestským knižniciam v Bratislavskom samosprávnom kraji. Celkový počet cca 3500 čitateľov má k dispozícii viac ako 93 tis. zväzkov kníh a špeciálnych dokumentov (audiovizuálne, elektronické), 109 titulov časopisov a bohatú zbierku regionálnych dokumentov. Všetky dokumenty si čitatelia môžu vyhľadávať aj objednať cez on-line katalóg knižnice. Kultúrno-výchovná činnosť knižnice je zameraná na podujatia pre deti aj dospelých čitateľov. Sú to besedy o knihách, autorské besedy, literárne a výtvarné súťaže, informačná výchova používateľov. Prioritou v tejto oblasti zostáva práca s deťmi, pre ktoré knižnica pripravuje širokú škálu podujatí. Zabezpečovaním študijnej a odbornej literatúry plní významnú úlohu pri školskom a celoživotnom vzdelávaní v meste Pezinok. Pravidelne spolupracuje so všetkými základnými školami, školskými klubmi a materskými školami v meste a celom BSK. Ako knižnica s regionálnou a krajskou funkciou sa zameriava na pomoc a podporu obecných knižníc BSK, budovaniu a sprístupňovaniu fondu dokumentov o histórii a súčasnosti regiónu a organizovaním rôznych typov aktivít prezentujúcich regionálne osobnosti, udalosti, kultúru, pamiatky. Z hľadiska knižnice je špecifikom, že regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou sa nenachádza v centre kraja ale v Pezinku. Špecifikom je tiež, že na rozdiel od iných krajov, ktoré majú v zriaďovateľskej pôsobnosti viacero knižníc (napr. v Prešovskom kraji je ich 8), má Bratislavský kraj iba 1 knižnicu. Ďalšou knižnicou, ktorá plný časť regionálnych funkcií je Mestská knižnica v Bratislave. V regióne v minulosti existovali knižnice v takmer každej obci a meste, v súčasnosti funguje v okresoch Pezinok, Senec a

Malacky 61 obecných a mestských knižníc, v rámci Bratislavy je to 17 verejných knižníc. (Zdroj: BSK a SW).

Malokarpatská knižnica v Pezinku ako bývalá okresná knižnica od r. 1963 spolupracovala s knižnicami regiónu v súlade s platnými zákonmi o knižniciach. V minulosti metodicky usmerňovala nielen verejné knižnice, ale aj školské a závodné knižnice. V 60-tych rokoch existoval aj centrálny nákup kníh pre obecné knižnice, ktorý sa realizoval prostredníctvom Okresnej knižnice v Pezinku.

Malokarpatská knižnica je v súčasnosti jedinou knižničnou príspevkovou organizáciou BSK. Knižnice dnes prechádzajú veľkými zmenami, ktoré súvisia s digitalizáciou a novými technológiami. Je to veľká výzva ako udržať čitateľa a jeho záujem sa vracieť do knižnice. Aj tu zohráva veľkú úlohu redefinícia náplne knižnice. Viac podujatí, väčší komunikačný priestor s čitateľom, úvaha nad formou modelovania mediácie.

5.9 Resumé

Príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK majú svoje jedinečné postavenie. Dnes je priestor na ich inštitucionálnu, obsahovú, legislatívnu a ekonomickú redefiníciu s cieľom jej skvalitnenia, zefektívnenia a zvýraznenia ich jedinečnosti v rámci regiónu.

Z dostupných materiálov a skúmania pre pripravovanú Stratégiu rozvoja kultúry BSK pre príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK vyplýva viacero tematických okruhov:

- 1/ Legislatívne postavenie (na úrovni vlády a reformy príspevkových a rozpočtových organizácií)
- 2/ Ekonomická udržateľnosť a efektívnosť
- 3/ Ekonomické stimuly pre hodnotenie organizácií a manuál vyhodnocovania a reporty
- 4/ Základné - vytvorenie a dobudovanie priestorov pre takmer všetky príspevkové organizácie v oblasti kultúry v zriaďovateľskej pôsobnosti BSK / rekonštrukcia - Divadlo Aréna, Bratislavské bábkové divadlo, Synagoga Senec, Kaštieľ Malinovo, Kaštieľ Modra
- 5/ Priestorová stabilita - Divadlo Ludus, Divadlo Astorka - Korzo '90, náhradné priestory počas rekonštrukcie Divadlo Aréna
- 6/ Prehodnotenie využiteľnosti nehnuteľností v správe BSK a ich redefinícia efektívnej využiteľnosti aj pre oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu
- 7/ Racionalizácia a prevádzkovo-organizačná reforma v oblasti divadiel, identifikácia platformy pre bližšiu spoluprácu divadiel podobného obsahového zamerania a podobného adresáta
- 8/ Dostupnosť a komunikácia
- 9/ Digitalizácia
- 10/ Vízia kontinuálneho rozširovania akvizícií muzeálnych zbierok ako prvok jedinečnosti a unikátnosti
- 11/ Novátorstvo/ Inovácie - úvaha o vytváraní podmienok pre nové udržateľné projekty v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu a kultúrneho dedičstva (oblasť úžitkového umenia)
- 12//Metodika zberu dát, ich implementácia a nefinančné bonusy
- 13/ identifikácia projektov v oblasti kultúry, ktoré ponúkajú možnosť participácie, mesta, samosprávy, MK a donorov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

Arts and culture in rural Areas: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

Závery Rady o pracovnom pláne pre kultúru na roky 2019 – 2022 Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

Závery Rady, ktorými sa mení pracovný plán pre kultúru (2019 – 2022) Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

Stratégia EÚ pre medzinárodné kultúrne vzťahy[14] (JOIN(2016) 29 final) Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

Uznesenie Európskeho parlamentu o súdržnej politike EÚ v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (2016/2072(INI))

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Stratégia ochrany pamiatkového fondu na roky 2017 – 2022

Koncepcia udržateľného rozvoja nehmotného kultúrneho dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry na rok 2020-2025

Akčný plán medzinárodného projektu CREADIS3

Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027 (s výhľadom do 2030)

Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky

Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu

Zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 126/2015 Z.z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty

Zákon č. 103/2014 Z.z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

Zákon č. 189/2015 Z. z. o kultúrno-osvetovej činnosti v rámci výkonu a rozsahu kompetencií samosprávnych krajov v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu

KOMUNIKÁCIA A PROPAGÁCIA BSK v roku 2020 – interný materiál BSK

Štatistický úrad SR - KULT-12-komplet 2010/ udaje poskytnuté Divadelným ústavom /dáta k počtu premier/

webové stránky príspevkových organizácií v oblasti kultúry BSK / k histórii organizácií/

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2019

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2018

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2017

Správa o činnosti kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja za rok 2016

K histórii Divadla Aréna, Dostupné tu: <https://www.theatre.sk/vystavy/divadelna-galeria/umelecke-a-historicke-priestory-slovenskeho-profesionalneho-divadla/divadlo-arena/> / k histórii divadla Aréna/

Výstava k dejinám divadla - Vášeň, telo, hlas - výstava Divadelného ústavu v spolupráci so SNM, 2005 (kuratori výstavy : J. Jaborník, S. Hroncová)

Finstat.sk

Avf.sk

Fpu.sk

Kultminor.sk

<https://bratislavskykraj.sk/>

facebook.com/bratislavskykraj

instagram.com/bratislavskykraj

youtube.com/bratislavskykraj

<https://www.divadloarena.sk/>

<https://www.astorka.sk/>

<https://ludusdivadlo.sk/>

<https://www.babkovedivadlo.sk/>

<https://www.muzeumpezinok.sk/>

<https://www.moska.sk/>

<https://kniznicapezinok.sk/>

Referencie

ⁱ z ang. evidence based policy-making

ⁱⁱ Podrobnejšie sú nástroje verejnej politiky popísané napr. v publikácii *Manuál pre tvorbu verejnej politiky* (<http://www.governance.sk/wp-content/uploads/2016/10/Manual.pdf>). V tejto práci autorka s pojmom právne nástroje. V praxi sa však ukázalo, že tento pojem nie je vhodný vzhľadom na to, že obsahovo nevystihuje podstatu regulačných nástrojov, keďže väčšina nástrojov, ktoré sú využívané na napĺňanie cieľov verejných politík majú právny charakter z toho dôvodu, že sú formulované v legislatívnom dokumente s väčšou či menšou mierou záväznosti, čiže by bol takmer každý nástroj právny, čo však môže byť z hľadiska jeho podstaty zavádzajúce.

ⁱⁱⁱ Hlavný rozdiel medzi dotáciami a grantmi spočíva v nárokovateľnosti nástroja. Kým dotácia je poskytovaná automaticky v prípade splnenia podmienok, ktoré sú na jej získanie stanovené, grant otvára priestor pre súťaž, čím tlačí na kvalitu a zároveň ponecháva spôsob realizácie programu v rámci verejnej politiky alebo politiky ako takej na aktéra, ktorý splní zadane podmienky pre jeho získanie najlepšie.

^{iv} Nová európska stratégia pre kultúru prijatá Európskou Komisiou v roku 2018 dostupná tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>

^v Stratégia je založená na článku 3 Zmluvy o Európskej únii a článku 167 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ako aj na poverení Európskej rady na preskúmanie ďalších možných opatrení zameraných, okrem iného, na právne a finančné rámcové podmienky pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu a pre mobilitu pracovníkov v odvetví kultúry. V zmysle vyššie uvedeného majú členské štáty v kultúrnej politike výlučnú právomoc a úlohou Únie je podnecovať spoluprácu a podporovať a dopĺňať akcie členských štátov.

^{vi} Pojem vidieckej oblasti uvádzame v zmysel dokumentu: Arts and culture in rural Areas:

https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/nrn5_arts-rural-areas_factsheet.pdf

^{vii} Natura 2000 – prípadové štúdie prepojenia kultúrneho a prírodného dedičstva, dostupné tu:

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/links_natural_cultural_heritage_en.htm

^{viii} Routes4U, Dostupné tu: <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/eu-jp-2017-20>

^{ix} Klastre podnikov v kreatívnych odvetviach takisto preukázali, že vedia prinášať vysoký rast zamestnanosti a už približne 6 % zo všetkých 1 300 regionálnych priorít inteligentnej špecializácie sa týka kultúry, dostupné online tu:

<https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/map>

^x Dostupné tu: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG1221(01)&from=EN)

^{xi} Dostupné tu: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8271-2020-INIT/sk/pdf>

^{xii} V oblasti udržateľnosti v oblasti kultúrneho dedičstva sú konkrétnymi opatreniami:

A.1) participatívna správa ako prístup k správe a oceňovaniu kultúrneho dedičstva

A.2) prostredníctvom výmeny informácií zvýšiť informovanosť a budovanie národných kapacít v oblasti udržateľnosti kultúrneho dedičstva - adaptácii na zmenu klímy

A.3) vypracovanie usmernenia upravujúceho zásady kvality pre činnosti v oblasti kultúrneho dedičstva

A.4) identifikovanie nových zdrojov financovania kultúrneho dedičstva a najlepších postupov v rámci podpory hospodárskej udržateľnosti v tejto oblasti

^{xiii} V oblasti súdržnosti a kvality života sú konkrétnymi opatreniami:

B.1) identifikovanie najlepších postupov v oblasti medzisektorovej spolupráce s najväčším sociálnym a hospodárskym vplyvom

B.2) cez výmenu príkladov dobrej praxe a skúseností s nimi spojenými identifikovať najlepšie postupy v oblasti vysokokvalitnej architektúry a zastavaného prostredia pre všetkých (architektúra, dedičstvo, verejné priestory a krajina)

B.3) Preskúmanie a vypracovanie usmernenia pre zber a správu údajov týkajúcich sa digitálneho publika prostredníctvom expertnej skupiny vedenej Európskou Komisiou, ktoré majú byť inšpiráciou pre kultúrne organizácie pri adaptácii na digitálne prostredie

B.4) podpora tvorivosti mladých ľudí a ich inovačného potenciálu v digitálnom veku prostredníctvom politických odporúčaní

B.5) vytvorenie štúdie skúmajúcej vplyv kultúry na oblasti občianstva, otvorenosti, zvedavosti a kritického myslenia a na jej základe budú prijaté politické opatrenia a zvýši sa informovanosť o dôležitosti kultúry pre spoločnosť a demokraciu.

^{xiv} V oblasti ekosystému, ktorý bude podporovať umelcov, profesionálov z kultúrnych a kreatívnych odvetví a európsky obsah sú to:

C.1) prostredníctvom štúdie lepšie spoznať pracovné podmienky umelcov a profesionálov v kultúrnych a kreatívnych odvetví v Európe a získať politické poradenstvo v súvislosti s vytváraním priaznivého prostredia

C.2) prostredníctvom semináru prerokovať konkrétne skúsenosti v oblasti slobodného umeleckého prejavu v záujme zvyšovania informovanosti o jeho význame,

C.3) prostredníctvom politických odporúčaní a stimulov podporiť vznik koprodukcí v audiovizuálnom sektore

C.4) cez identifikáciu príkladov dobrej praxe identifikovať najlepšie postupy na podporu rozmanitosti a konkurencieschopnosti hudobného priemyslu a následne rokovať o vhodných politických opatreniach na európskej a vnútroštátnej úrovni,

C.5) S cieľom podporiť jazykovú rozmanitosť a obeh diel sa budú experti navzájom informovať o príkladoch dobrej praxe týkajúcich sa podpory prekladu v knižnom a vydavateľskom sektore a iných odvetviach, pričom tieto odporúčania budú posunuté programu Kreatívna Európa

C.6) prostredníctvom neformálneho zasadnutia ministrov kultúry na tému financovania a inovácií preskúmať vykonanú prácu a prerokovať prácu na európskej úrovni.

^{xv} V oblasti rodovej rovnosti je to:

D.1) S cieľom zvýšiť informovanosť o rodovej rovnosti v kultúrnych a kreatívnych odvetviach na politickej, administratívnej a praktickej úrovni zmapuje situáciu umelkýň a profesionálok z kultúrnych odvetví a navrhne konkrétne opatrenia v rámci programu Kreatívna Európa.

^{xvi} V oblasti Medzinárodných vzťahov v oblasti kultúry je to:

E.1) prepojenie expertov z rôznych sektorov s cieľom vytvoriť spoločný strategický prístup EÚ k medzinárodným kultúrnym vzťahom.

^{xvii} V oblasti kultúry ako hnacej sily udržateľného rozvoja je to:

F.1) prostredníctvom akčného plánu pre kultúrny rozmer udržateľného rozvoja na úrovni EÚ podporiť, koordinovať alebo doplniť politiky a opatrenia členských štátov v oblasti kultúry.

^{xviii} Dostupné tu: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016JC0029&from=EN>

^{xix} Ako príklad uvádza Stratégia európske hlavné mestá kultúry: Veľmi dobrým príkladom sú európske hlavné mestá kultúry: odhaduje sa, že každé euro z verejných prostriedkov investované napríklad v Lille vo Francúzsku v roku 2004 vygenerovalo 8 EUR pre miestne hospodárstvo.

^{xx} Cieľom programu sú: Rast a kvalitatívny rozvoj populácie, so špeciálnym dôrazom na vzdelanie, zdravie, kultúru, rozvoj občianskej spoločnosti a právneho štátu a ochrana a udržateľný manažment a rozvoj prírodných zdrojov.

^{xxi} Cieľ programu: Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu.

^{xxii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v celi, ktorým je: „Podpora rozvoja regiónov, miest a obcí založeného na udržateľnom a efektívnom využití prírodného a kultúrneho kapitálu rešpektujúcu potrebu a priority ochrany prírody a kultúrnych pamiatok, ako aj potreby miestnych komunít.“ (str. 41)

^{xxiii} Kultúra a kreatívny priemysel sa vyskytujú v celi, ktorým je: „Podporiť rozvoj zhodnocujúci polohu na hranici so susediacimi štátmi, synergie vlastných zdrojov a zdrojov regiónov na druhej strane hranice (vrátane dopytu) pre posilnenie ich regionálnej a miestnej ekonomiky a jej konkurencieschopnosti prostredníctvom udržateľného a efektívneho využitia existujúcich zdrojov, zabezpečenie dopravnej obslužnosti cezhraničného územia osobnou verejnou dopravou, a najmä podpora spolupráce pri efektívnom zabezpečení existencie dôležitých služieb (napr. prepojeného záchranného systému). Zabezpečiť posilnenie inštitucionálnej kapacity, zlepšenie právnej a administratívnej spolupráce v pohraničných regiónoch, zintenzívnenie spolupráce medzi občanmi a inštitúciami, takisto aj riešenie konkrétnych otázok v oblasti vonkajšej spolupráce, ako sú bezpečnosť, bezpečnostná ochrana, riadenie hraníc a migrácia. Podporiť spoluprácu medzi regiónmi so spoločnou medzishránicovou hranicou, čím bude vytvorený priestor pre investície na zlepšenie technického stavu prírodných a kultúrnych pamiatok, zlepšenie prístupu k prírodným a kultúrnym pamiatkam a starostlivosti o ohrozené druhy zvierat. Podporiť investície na rozvoj vybraných prvkov zelenej infraštruktúry. (str. 42)

^{xxiv} „Cieľom opatrenia je vytvoriť efektívny komunikačný kanál medzi verejným a súkromným sektorom pôsobiacim v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Prostredníctvom novovzniknutej platformy bude možné priebežne mapovať potreby jednotlivých sektorov kultúrneho a kreatívneho priemyslu a na ich základe prinášať potrebné opatrenia. Platforma poskytne priestor aj pre súkromný sektor na prezentáciu svojich potrieb priamo pred orgánmi štátnej správy, v ktorých pôsobnosti je predmetná problematika. To okrem iného prispeje k zlepšeniu vzťahov medzi verejným a súkromným sektorom v tejto oblasti.“

Členom Fóra pre kultúrny a kreatívny priemysel je aj Bratislavský samosprávny kraj.

^{xxv} Snahou je, aby sa pri tvorbe opatrení na regionálnej a miestnej úrovni implementoval komplexný prístup ku kultúrnemu a kreatívnemu priemyslu, ktorý bude vychádzať z oficiálne platných dokumentov pre Slovenskú republiku a rešpektujúcich vnímanie Európskej Únie. Ministerstvo kultúry SR chce takto systematicky zabezpečiť viacúrovňovú koordinovanú podporu rozvoja kultúrneho a kreatívneho priemyslu a znásobiť efekty vlastných opatrení.

^{xxvi} Na úrovni tejto priority sú ako kľúčové projekty s obsahom kultúry a kreatívneho priemyslu uvedené: A. Obnova kultúrnych pamiatok, B. Nová budova pre kultúru v Bratislave, C. Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia na území mesta Bratislava

^{xxvii} V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Rozvoj vidieckeho turizmu a agroturizmu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora lokálnych remeselných výrobcov; podpora a rozvoj vinárskeho a vínneho turizmu; rozvoj a skvalitňovanie podujatí naviazaných na vidiecky turizmus (vinobrania, folklórne slávnosti, remeselné trhy a pod.).

^{xxviii} V rámci tohto strategického balíčka je možné v Integrovanom projektovom balíčku - Zlepšovanie manažmentu, propagácie a služieb udržateľného cestovného ruchu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: podpora tvorby unikátnych regionálnych produktov a ich marketingu, podpora a rozvoj zážitkového turizmu; rozvoj produktu oficiálnej destinačnej karty Bratislava CARD City & Region kvalitnejšie poskytovanie informácií o jednotlivých turistických atrakciách prostredníctvom podpory digitalizácie, interaktivity a využívania nových médií. (str. 35) Ďalej je možné nájsť kultúru a kreatívny priemysel v Integrovanom projektovom balíčku: Tematické cesty na území kraja vrátane ich cezhraničného presahu identifikovať kultúru a kreatívny priemysel v komplementárnych projektoch ako sú: rozvoj siete tematických ciest zameraných na kultúrno-historické a prírodné pamätihodnosti (Cesta šľachtických rodov, Cesta Železnej opony, Cyrilo-metodská cesta, Danube Islands – Dunajské ostrovy a ďalšie); podpora cezhraničnej spolupráce; marketing a propagácia. PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, hl. m. SR Bratislava, BSK, KOCR, OOCR.

V rámci predpokladaných finančných zdrojov uvádza: Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, rozpočet hl. m. SR Bratislava a iné.

^{xxix} V rámci tohto Strategického investičného balíčka uvádza PHSR BSK nasledovné integrované projektové balíčky:

Integrovaný projektový balíček – Zachovanie a rozvoj kultúrneho dedičstva, podpora súčasného umenia s komplementárnymi projektmi: ochrana, obnova a rozvoj pamiatkového fondu vrátane nového využitia pamiatok; ochrana, obnova a nové využitie technických pamiatok; modernizácia existujúcich a budovanie nových pamäťových inštitúcií (múzeá, galérie, knižnice); rozvoj kultúrnych inštitúcií v oblasti scénického umenia - hudobné, tanečné a divadelné telesá, modernizácia a dobudovanie kultúrnych domov, koncertných sál, divadelných priestorov a ostatných priestorov pre zriadené aj nezávislé umelecké telesá; zefektívnenie a posilnenie dotačnej schémy pre nezriaďovanú kultúrnu scénu.

Integrovaný projektový balíček – Rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu s komplementárnymi projektmi: podpora aktivít rozvíjajúcich podnikanie v oblasti KKP vrátane rozvoja fyzickej infraštruktúry (inkubátory, technologické dielne, poradenstvo, propagácia atď.); rozvoj projektu Nová Cvernovka ako regionálneho kreatívneho centra; podpora vzdelávacích programov súvisiacich s kultúro-kreatívnym priemyslom; profesionalizácia ľudských zdrojov; podpora rozvoja špecifických segmentov KKP s veľkým potenciálom vzhľadom na podmienky v regióne (architektúra, dizajn, herný priemysel, nové médiá a ďalšie.); podpora rozvoja filmového priemyslu v regióne; vypracovania regionálneho satelitného účtu kultúro-kreatívneho priemyslu, vznik ucelenej Konceptie rozvoja kultúro-kreatívneho priemyslu v BSK; propagácia a marketing.

Integrovaný projektový balíček – Kultúrny cestovný ruch s komplementárnymi projektmi: digitalizácia a sprístupnenie kultúrneho bohatstva; dobudovanie doplnkovej infraštruktúry pre návštevníkov; zlepšovanie dostupnosti a bezbariérovosti kultúrnych pamiatok; podpora vzniku a rozvoja kreatívnych centier ako nových atraktivít cestovného ruchu; podpora umeleckých rezidencií; podpora a skvalitňovanie lokálnych kultúrnych podujatí (festivalov, trhov, slávností a pod.); rozvoj unikátnej turistickej architektúry.

PHSR identifikuje ako nositeľov projektov: obce a mestá, mestské časti, BSK, SBA, neziskový sektor a MSP.

V rámci predpokladaných finančných zdrojoch uvádza: Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, rozpočty obcí, miest a mestských častí, rozpočet BSK, súkromné zdroje a iné.

xxx V tejto časti v Integrovanom projektovom balíčku – Podpora systémových zmien v oblasti cestovný ruch, kultúra a kreatívny priemysel sú uvedené nasledovné komplementárne projekty, ktoré je možné identifikovať v rámci oblasti kultúry a cestovného ruchu: vytvorenie fondu pre rekonštrukciu národných kultúrnych pamiatok a ostatných pamiatkových objektov a doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu (odpočívadlá, cyklo-požičovne a cyklo-zastávky, záchody, atď.) vrátane dopravnej infraštruktúry (parkoviská, príjazdové cesty, cyklotrasy), vytvorenie fondu pre rekonštrukciu kultúrnej infraštruktúry, vrátane zastaraných expozícií a nedostatočných depozitných kapacít múzeí a galérií, vytvorenie systémovej podpory kultúro-kreatívneho priemyslu, vytvorenie ponuky dostupných priestorov pre start-upy, začínajúce ateliéry a ďalších aktérov kultúro-kreatívneho priemyslu, posilnenie grantového systému podpory začínajúcich aktérov kultúro-kreatívneho priemyslu, nastavenie nového modelu fungovania verejno-súkromného partnerstva v rámci kultúro-kreatívneho priemyslu.

xxxx **Kľúčové problémy a výzvy:** Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu (prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu); Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nedostatok adekvátnych služieb pre potreby cestovného ruchu (s výnimkou ubytovania); Stále slabá znalosť destinácie v zahraničí; Nedostatočné partnerstvo všetkých aktérov a koordinovaný postup rozvoja CR; Zanedbanie profesionálnej prípravy pracovníkov v oblasti cestovného ruchu; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Historické jadro mesta (NPR s množstvom NKP) a kultúro-historické pamätihodnosti; Najvyšší podiel zahraničných návštevníkov na Slovensku; Vytvorenie efektívneho partnerstva medzi jednotlivými subjektmi verejného a súkromného sektora, vrátane orgánov štátnej správy pri tvorbe koordinovanej stratégie cestovného ruchu; Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Nedostatočný rozvoj marketingových a propagačných aktivít v porovnaní s konkurenčnými krajinami (najmä Rakúsko a Česko); Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúro-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúro-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia.

Ako kľúčové projekty a riešenia boli identifikované: Kúpeľný a wellness turizmus; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia; Nová budova pre kultúru v Bratislave; Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta

xxxxii **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Malý počet prístavov pre rekreačné lode; Prílišná prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Oslabovanie postavenia tradičnej ľudovej kultúry a postupný zánik bratislavskej regionálnej kultúry; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov (napr. kaštieľ v Rusovciach); Rastúci dopyt po cestovnom ruchu z pohľadu domácich aj zahraničných návštevníkov; Lepšia cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu; Rozvoj kultúro-kreatívneho priemyslu a postupné etablovanie alternatívnych kultúro-umeleckých podujatí a festivalov (súčasť kreatívneho priemyslu); Rozvoj ľudských zdrojov, neustály nárast vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, celoživotné vzdelávanie, rozvíjanie podnikateľského ducha a záujem študentov o sebazamestnávanie sa po ukončení štúdia.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky (modernizácia a budovanie prístavísk, dobudovanie a rozšírenie rekreačných zón v okolí vodných plôch); Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu (propagácia a sieťovanie aktérov v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na viacdenný turizmus, propagáciu udržateľnej mobility v cestovnom ruchu); Obnova lanovej dráhy vrátane staníc a Snežienky; Budovanie kreatívnych centier a podmienok pre rozvoj kreatívneho prostredia; Obnova kultúrnych pamiatok na území mesta.

xxxxiii **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Nevyužitý rekreačný potenciál oblasti s dôrazom kladeným na vodnú rekreáciu (rieka Morava, jazerá - štrkoviská), kultúrny, gastronomický CR a agroturizmus; Lepšie využitie kultúrno-historických pamätihodností; Zachovanie krajinného rázu regiónu Záhorie a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Zlepšenie cezhraničnej spolupráce v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Využitie potenciálu vodnej turistiky; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu (Pálffyovský kaštieľ v Malackách, Rímska stanica v Stupave); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Malacky).

^{xxxiv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu regiónu Malokarpatsko a využitie jeho potenciálu pre cestovný ruch; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva (Modra [Historická radnica, mestské opevnenie, NKP Horná brána, Jurkovičov sirotinec], Pezinok [Kupeckého dom, Stará radnica, mestské hradby, Zámocký park], Synagóga Svätý Jur); Podpora infraštruktúry pre kreatívny priemysel (Pezinok, Modra).

^{xxxv} **Kľúčové problémy a výzvy:** Nedostatočne využívané územie na pobyty dlhodobého charakteru;

Nedostatočne rozvinutá sieť cyklistických chodníkov a cykloturistických trás mimo horských častí regiónu; Silný rozvoj jednodenného a krátkodobého turizmu; Nedostatočná koordinácia rozvojových a prevádzkových aktivít a subjektov CR; Nastavenie verejnej dopravy prednostne na prepravu osôb do/zo zamestnania, menej vyhovujúca potrebám CR a voľnočasovým aktivitám; Zanedbanosť historických objektov kaštieľov a ich parkov; Degradácia a zánik historických, architektonických a urbanistických hodnôt a technických pamiatok; Potenciál kultúrneho, gastronomického CR a agroturizmu; Kultúrno-historické pamätihodnosti; Zachovanie krajinného rázu Podunajského regiónu a využitie jeho prírodného potenciálu pre cestovný ruch; Využitie vodných plôch a ich zázemia ako turistickú destináciu aj s možnosťou eko výchovy; Cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu.

Kľúčové projekty a riešenia: Modernizácia súvisiacej infraštruktúry pre rekreáciu pri vode; Inovatívna ponuka produktov cestovného ruchu; Rozvoj prírodného cestovného ruchu a vidieckeho turizmu; Obnova kultúrnych pamiatok na území regiónu a budovanie novej a obnova existujúcej infraštruktúry pre zachovanie kultúrne dedičstva.

^{xxxvi} Na úseku divadelnej činnosti ide o:

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie profesionálnych divadiel,
2. podporovanie vybraných okruhov divadelných činností vo forme účelových prostriedkov,
3. kontrola hospodárenia a účelnosti vynaložených prostriedkov v divadlách ním zriadených.

^{xxxvii} na úseku činnosti múzeí a galérií ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych múzeí a galérií;

^{xxxviii} Na úseku osvetovej činnosti ide o

1. zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie osvetových zariadení s pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,
2. zabezpečovanie a koordinovanie osvetovej činnosti prostredníctvom osvetových zariadení, ku ktorým vykonáva zriaďovateľskú funkciu,
3. ustanovovanie vybraných osvetových zariadení, ktoré vykonávajú odbornú-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre osvetové zariadenia na území samosprávneho kraja.

^{xxxix} Na úseku knižníc ide o zriaďovanie, zakladanie, zlučovanie a zrušovanie regionálnych knižníc;

^{xl} v zmysle § 4 ods. (2): spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Ministerstvom kultúry SR

^{xli} v zmysle § 11 ods. (2) písm. b) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v procese spracovania prípravnej, projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu, obnovu a využitie kultúrnych pamiatok, pamiatkových území, archeologických nálezov a archeologických nálezísk a v zmysle § 11 ods. (2) písm. e) spoluprácu orgánov územnej samosprávy s Krajským pamiatkovým úradom v období krízovej situácie alebo mimoriadnej situácie pri príprave opatrení na uvedené situácie a v zmysle § 41 ods. (5) orgány územnej samosprávy v spolupráci s Krajským pamiatkovým fondom zabezpečujú odbornú konzerváciu, vhodné využitie a prezentáciu archeologických nálezov a archeologických nálezísk podľa možností v pôvodných nálezových súvislostiach.

^{xlii} v zmysle § 13: Samosprávny kraj vo svojom územnom obvode utvára podmienky na ochranu pamiatkového fondu, vyjadruje sa o návrhoch na vyhlásenie a zrušenie pamiatkových území a spolupracuje s orgánmi štátnej správy na ochrane pamiatkového fondu pri záchrane, obnove a využívaní kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

V zmysle § 16 ods. (2): ...spolupracujú orgány územnej samosprávy v súčinnosti s pamiatkovým úradom pri príprave návrhu na vyhlásenie pamiatkovej rezervácie,

V zmysle § 29 ods. (1) ...zabezpečujú orgány územnej samosprávy základnú ochranu pamiatkového územia s orgánmi štátnej správy a v spolupráci s vlastníkmi nehnuteľností.

V zmysle § 30 ods. (4) ...orgán územnej samosprávy, ktorý vedie konanie, v ktorom môžu byť dotknuté záujmy ochrany pamiatkového fondu, môže vo veci samej rozhodnúť až po doručení právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska orgánu štátnej správy na ochranu pamiatkového fondu.

^{xliii} V zmysle § 40 ods. (9) Správca archeologického nálezu môže previesť vlastníctvo archeologického nálezu len na obec alebo samosprávny kraj do správy nimi zriadeného múzea alebo na Národnú banku Slovenska, a to bezodplatne

^{xliiv} v zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže vyšší územný celok zriadiť múzeum alebo galériu podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov a v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornou-poradenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xliiv} v zmysle § 7 ods. (3) Múzeum s múzejnou dokumentáciou vybraného regiónu a galériu s galerijnou dokumentáciou vybraného regiónu zriaďuje vyšší územný celok. Vyšší územný celok môže určiť vybrané múzeum alebo vybranú galériu ako pracovisko s koordinačnou, metodickou a odbornou-poradenskou pôsobnosťou pre múzeá a galérie v územnom obvode vyššieho územného celku a pre vlastníkov a správcov predmetov kultúrnej hodnoty.

^{xliiv} V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže knižnicu ako právnickú osobu zriadiť samosprávny kraj podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy v znení neskorších predpisov

^{xliiv} V zmysle § 9 ods. (1) písm. b) je regionálna knižnica verejnou knižnicou a v zmysle V zmysle § 9 ods. (4): Samosprávny kraj zriaďuje regionálnu knižnicu ako právnickú osobu, ktorá pôsobí na území viacerých obcí, a vo svojom sídle plní aj funkciu mestskej knižnice.

^{xliiii} V zmysle § 9 ods. (7) Samosprávny kraj určí vybranú regionálnu knižnicu, ktorá okrem úloh uvedených v odsekoch 2 a 5 plní funkciu regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou, ktorá

a) koordinuje, metodicky a poradensky usmerňuje ostatné regionálne knižnice v samosprávnom kraji a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,

b) zabezpečuje úlohy spojené s bibliografickou registráciou a koordináciou bibliografickej činnosti v samosprávnom kraji,

c) zabezpečuje úlohy spojené s dokumentovaním stavu a rozvojom knižnično-informačných služieb verejných knižníc v samosprávnom kraji,

d) zhromažďuje a spracováva štatistické ukazovatele za verejné knižnice samosprávneho kraja.

^{xlix} V zmysle § 4 ods. (2): Samosprávny kraj na úseku divadelnej činnosti a hudobnej činnosti

a) zriaďuje, zlučuje a zrušuje divadlá alebo hudobné inštitúcie,

b) podporuje vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít poskytovaním účelových prostriedkov,

c) kontroluje dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami v ním zriadených divadlách a hudobných inštitúciách,

d) vykonáva kontrolu dodržiavania účelu použitia verejných prostriedkov u osôb, ktorým boli poskytnuté verejné prostriedky na vybrané okruhy divadelných aktivít alebo hudobných aktivít,

e) v odbornej oblasti spolupracuje s ministerstvom.

ⁱ v zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj alebo obec môže zriadiť divadlo alebo hudobnú inštitúciu ako príspevkovú organizáciu alebo rozpočtovú organizáciu.

ⁱⁱ V zmysle § 3 ods. (1) písm. b) môže byť zriaďovateľom alebo zakladateľom kultúrno-osvetového zariadenia samosprávny kraj a v zmysle § 3 ods. (2) Samosprávny kraj a obec môže zriadiť alebo založiť kultúrno-osvetové zariadenie ako právnickú osobu.

ⁱⁱⁱ V zmysle § 6 ods. (1) Samosprávny kraj pri výkone samosprávy

a) zriaďuje alebo zakladá, zrušuje alebo zlučuje kultúrno-osvetové zariadenie s regionálnou pôsobnosťou alebo s krajskou pôsobnosťou na území samosprávneho kraja,

b) zabezpečuje a koordinuje kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja prostredníctvom kultúrno-osvetového zariadenia, ku ktorému vykonáva zriaďovateľskú funkciu alebo zakladateľskú funkciu,

c) určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vykonáva odbornou-poradenskú, metodickú a informačno-dokumentačnú činnosť pre kultúrno-osvetové zariadenia, iné právnické osoby a fyzické osoby, ktoré vykonávajú kultúrno-osvetovú činnosť na území samosprávneho kraja,

d) určuje kultúrno-osvetové zariadenie, ktoré vedie evidenciu v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti na území samosprávneho kraja.

ⁱⁱⁱⁱ V roku 2021 opäť obnovená

^{liv} Pre viac informácií pozri: <https://kultura.sme.sk/c/22412377/pochovavate-nas-reaguje-na-skrty-bratislavského-zupana-drobu-umelecka-obec.html>

^{lv} Pre viac informácií pozri: <https://dennikn.sk/1911975/bratislavská-zupa-setri-tak-zrusila-dotacie-pre-kulturu/>

^{lvi} Pre viac informácií pozri: <https://www.tatrabanka.sk/sk/blog/tlacove-spravy/300-000-eur-podporu-kultury-umenia-bratislavskom-kraji/>

^{lvii} Výpis zo zoznamu periodickej tlače. Dostupné tu: <https://www.culture.gov.sk/pertlac/modul/tlac/detail?id=5231>

^{lviii} Komunikácia a propagácia BSK v roku 2020 (report január – júl 2020) spracované Odborom Komunikácie a propagácie BSK